

Fågelinventering – Hovås Golfbana

April-Juni 2008

En av de ärtsångare jag observerade i samband med inventeringen.

Lars Lundmark

2008-08-24

Innehållsförteckning

Sammanfattning	sid 3
Bakgrund	sid 4
Syfte	sid 4
Nuläge	sid 4
Genomförande	sid 4
Strategi	sid 4
Metodik	sid 4
Tre utvalda golfbanenyckelbiotoper	sid 6
Golfbanan	sid 6
Skogarna	sid 7
Golfbanedammen	sid 8
Bilaga 1. Besökskarta	sid 9
Bilaga 2. Observationstillfällen	sid 10
Bilaga 3. Fåglar vid Hovås Golfbana	sid 13
I anslutning till Golfbanan	sid 13
I dammen eller anslutning till denna	sid 18
I luften	sid 20
Bilaga 4. Fågelholkar	sid 21
Källförteckning	sid 22

Sammanfattning inventering

Under april-juni 2008 har undertecknad fått i uppdrag att genomföra ett inventeringsarbete avseende fågellivet vid Hovås Golf Bana av miljökommittén.

Inventeringen ska säkerställa vilka fågelarter som häckar eller regelbundet besöker Golfbanan. Vidare avser jag även ge förslag på vilka åtgärder som kan vidtas för att utveckla Hovåsbanan och därmed skapa värdefulla och unika naturvärden för såväl golfbanan som fågelfaunan.

Fyra inventeringsrundor genomfördes. I samband med första tillfället valde jag att dela in biotoperna ur ett ornitologiskt perspektiv i tre delar

- Golfbanan
- Skogarna
- Golfbanedammen

Ett fåtal fågelarter häckar inom området, de flesta fåglarna som observeras är sådana som födosöker i området. Tydligt är att

- Golfbana har liten andel fält- och buskvegetation
- Skogen har liten andel fältvegetation
- Mindre med fåglar vid Golfbanedammen jämfört med tidigare år

Mest fåglar ses i anslutning till de delar som har en skogslund och Hovås Golfbanedamm.

På själva golfbanan är det i huvudsak födosökande fåglar bortsett från häckande starar i ett flertal holkar.

Kortfattat är förslag för att berika faunan, ge golfbanan karaktär och även höja upplevelsen för golfspelarna följande;

- Uppsättande av fågelholkar
- Öka andelen bärbuskar och fältvegetation på ett sådant sätt att de ej stör spelet
- Ökad andel död ved
- Kontrollera vattenkvalitén i golfbanedammen
- Överväg bygga en ö mitt ute i dammen

Bakgrund

Under april-juni 2008 har undertecknad fått i uppdrag att genomföra ett inventeringsarbete avseende fågellivet vid Hovås Golfbana av miljökommittén. Denna skall ingå som en del av den tidigare utarbetade skötselplanen för golfbanan.

Syfte

Inventeringen ska säkerställa vilka fågelarter som häckar eller regelbundet besöker Golfbanan. Vidare avser jag även ge förslag på vilka åtgärder som kan vidtas för att utveckla Hovåsbanan och därmed skapa värdefulla och unika naturvärden för såväl golfbanan som fågelfaunan.

Nuläge

Idag är ca 50 arter dokumenterade vid Hovås Golfbana. Det verkliga antalet är säkerligen betydligt större. De flesta observationerna är gjorda vid Golfbanedammen av naturliga skäl. Bland de arter som är noterade är bl.a vigg, knölsvan, sparvhök, duvhök, kärrsångare, rörsångare, grönsiska och sävsparv. (se bilaga 1)

Genomförande

Inventeringen kommer att genomföras under perioden 25 april – 15 juni 2008. I samband med inventeringsarbetet avser jag att gå runt golfbanan tidigt på morgnarna innan det stora flertalet golfspelare kommit på plats. På så sätt hoppas jag också att störningsmomenten blir så få som möjligt.

Vid varje inventeringstillfälle går jag igenom samtliga biotyper; ängen/gräsruften, heden, lövlunden och golfbanedammen. Alla observationer av hörda och sedda fåglar kommer då att noteras på en karta. Detta för att få fram alla förekommande arter vid golfbanan.

Strategi

Den grundläggande strategin med denna förenklade metod för revirkartering är att med en förhållandevis liten arbetsinsats (och därmed låg kostnad) kunna studera golfbanans fåglar. Anledningen till att en förenklad metod är möjlig att använda är att golfbanan normalt är fågelfattigt och lättinventerat genom sin överskådlighet.

Den ger också huvuddragen i fåglarnas förekomst i förhållande till markanvändningen. Om det senare är huvudsyftet med inventeringen bör man dock i förväg undersöka om noggrannheten blir tillräcklig eller om flera inventeringar och intensivare arbete krävs. Metoden kan således betraktas som en inventering på basnivå, en minimiinsats för uppskattningar som är tillräckliga för en lång rad ändamål inom miljöövervakningen och naturvärden och som lätt kan byggas ut om kraven ställs högre.

Metodik

På planeringsstadiet granskades tidigare inventeringar och observationer som gjorts i aktuellt område. Från sådana kan man skaffa sig uppfattning om förväntad fågelfauna och bättre lägga upp verksamheten tidmässigt och volymmässigt. Där har jag utnyttjat Svalan

Fyra inventeringar skall genomföras och spridas väl under de nedan angivna tidsperioderna. Biotopen avgör hur rik och komplicerad fågelfaunan är. Artsammansättningen avgör vilka krav som måste ställas på inventeringen för att uppnå målsättningen.

Följande allmänna rekommendationer gäller för val av tidsperiod. Perioderna inom parentes är de viktigaste perioderna och inventeringarna bör om möjligt göras inom dessa.

S. Sverige 15 april – 15 juni (25 april – 10 juni)

I regel bör flertalet inventeringar ligga under den senare halvan av respektive tidsperiod.

Vid första inventeringstillfället kontrollerades samtliga vegetationstyper vid Hovås Golfbana. Då gjordes en bedömning av vilka områden som kunde vara viktiga för våtmarksfåglar och fortsatt inventering. De utvalda områdena (golfbanan, skogslunden och golfbanedammen) inventerades varvid fåglar med kriterier för häckning noterades särskilt. Varje delområde besöktes fyra gånger mellan 28 april och 1 juni 2008.

Inventering	Datum	Starttid	Sluttid
1:a besöket	28/4	06:00	11:00
2:a besöket	12/5	06:00	10:30
3:e besöket	26/5	06:00	10:45
4:e besöket	1/6	06:00	10:00

Handkikare användes vid observationerna. Vid varje tillfälle noterade jag på en karta var observationerna är gjorda. Kartorna har varit så "rena" som möjligt för att underlätta noteringarna. Se vidare bilaga 1.

Tre utvalda golfbanenyckelbiotoper – ur ett ornitologiskt perspektiv

Tre olika vegetationstyper har valts ut som påtagligt medverkar till att berika faunan och ge golfbanan karaktär och även höja upplevelsen för golfspelarna. Detta är golfbanan, lövlundarna och dammen.

1. Golfbanan

Beskrivning

De dominerande arterna är framförallt de som utnyttjar golfbanan för födosökning. Exempel på detta är sädesärla, björktrast, kanadagås, etc. I träddungarna där holkar finns uppsatta mellan banorna häckar stare i flertalet av holkarna. I angränsning till HGF:s klubbhus vidare mot hål 18 och 17 finns ett flertal par av rödstjärt.

I ravinen vid provhålet finns ett flertal par av törnsångare.

Allmänt upplevs brist på kedjan fältvegetation, buskvegetation. I tidigare utgiven skötselplan står det att om fältvegetationen ökar så kan ortolansparv gynnas. Detta är ej möjligt då den kräver betydligt större ytor. Denna art är på tillbakagång i Sverige, och i princip försvunnen från södra Sverige.

Fåglar som observerats framgår av bilaga 2.

Målsättning

Gynna de ädellöv som finns inom området. Spara rönnarna så långt det är möjligt.

Utöka fältvegetation och buskvegetation, gärna med bärbuskar. Detta torde vara möjligt framförallt vid kanterna av banorna. Om möjligt även mellan banorna, men ej så det uppstår konflikt med spelet. På så sätt kan även fågellivet gynnas.

Kompletta med nya holkar för starar, som tycker om att bo nära varandra.

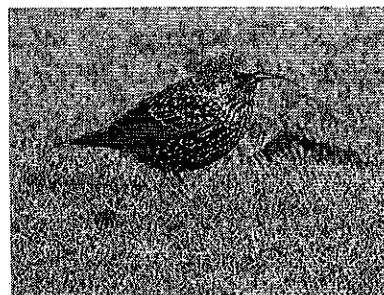
Vid kanterna av hål 17 och 18 kan även rödstjärtsholkar sättas upp.

Engångsåtgärder

Nya fågelholkar för starar och rödstjärt, plantera mer bärbuskar.

Underhåll

Fågelholkar. Se bilaga 4.

Stare

Rödstjört

2. Skogarna

Beskrivning

Två olika typer av lövlundar. Den ena är rhododendronlundan, där buskskiktet ska hållas så tätt att fält- och bottenskiktet skuggas för att bevara rikligt med ytfuktighet. Detta gynnar bl.a arter som koltrast.

I början av hål 16 finns en annan lövlund. Där har flera intressanta arter observerats. Både mindre hackspett, trädgårdssångare och forsärla.

Blandskogen vid hål 4 och 8 samt kullen med flaggan (mellan hål 12 och 14), finns flera par av svarthätta, trädgårdssångare, gransångare, lövsångare och taltrast.

Målsättning

Bevara och utveckla ett flerskiktat lövbestånd med fullslutet krontak där ek, al och björk gynnas i trädskiktet. I buskskiktet gynnas hassel och rhododendron i enlighet med tidigare utgiven skötselplan.

I övriga delar är det viktigt att se till att hela kedjan av fältskikt och buskskikt finns. Det gynnar fågellivet.

Skapa döda träd eller låt även sådana stå kvar i samband med gallring. Vid gallring kan man även låta ved ligga kvar. Detta gynnar framförallt mindre hackspetten.

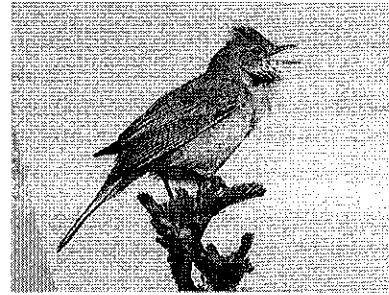
Engångsåtgärder

Uppsättande av mesfågelholkar, rödstjärtholk och eventuellt holk för skogsduva.

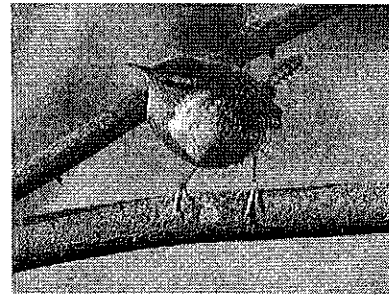
Med tiden öka andelen död ved (döda träd).

Underhåll

Fågelholkar. (Se bilaga 4)

Törnsångare

Gärdsmyg

3. Golfbanedammen

Beskrivning

I/vid dammen finns rörsångare, kärrsångare. Gräsand har under året fött ungar. Likaså knipa, som kanske har utnyttjat knipholken. I denna damm under rätt förhållanden borde det kunna finnas smådopping.

Näckrosor, vass med inplanterad karp i två omgångar. Ur ett flerårigt perspektiv kan man se att antalet rörsångare och sävsparvar har minskat.

Fåglar som observerats framgår av bilaga 3.

Målsättning

Kontrollera vattenkvalité. Om möjligt bygg en liten ö ute i dammen. Detta kan göra dammen attraktiv för arter som smådopping och även rörhöna. Även arter som rörsångare och sävsparv gynnas.

Engångsåtgärder

Åtgärda även vattenpumpen.

Knipa

Bilaga 2 (observationstillfällena)

	28/4 2008	12/5 2008	26/5 2008	1/6 2008	Kommentar
Hål 3					
Bofink	X		X	X	
Grönfink	X	x	X	X	
Svart-vit flugsnappare	x	X	X		
Hål 4					
Blåmes	X	X	X		
Bofink	X		X		
Grönfink		X	X	X	Revir
Grönsiska	X				
Gärdsmyg		X	X		
Koltrast		X	X		
Rödhake		X	X	X	
Svarthätta	X	X	X	X	Revir
Talgoxe	X	X	X		
Hål 6					
Björktrast	X			X	
Fiskmås	X		X		
Kanadagås	X		X		
Skrattmås			X		
Stare	X			X	
Strandskata		X	X	X	
Sädesärla		X	X	X	
Hål 7					
Gök			1		
Lövsångare	X		X	X	
Svarthätta	X	X	X		
Taltrast			X	X	
Törnsångare		X	X	X	
Hål 8-9					
Blåmes		X	X	X	
Bofink	X		X		Flera sjungande
Gransångare	X	X	X	X	Flera sjungande
Grönfink	X	X	X	X	Flera par
Gröngöling			X		
Gulspurv			X		
Gärdsmyg	X	X	X	X	
Koltrast	X	X	X	X	Flera par i ravinen
Lövsångare	X	X	X	X	Flera par i ravinen
Nötväcka	X	X			
Rödhake	X		X	X	
Skata	X				
Stenfalk	X				Sträckande
Svarthätta	X	X	X		Flera par
Svart-vit flugsnappare		X	X		
Sädesärla	X				
Talgoxe			X		
Trädgårdssångare			X		
Törnsångare			X		
(uggleholk)					

Hål 11					
Björktrast	X	X	X	X	
Gulärta		X			Födösökande
Skrattmås			X	X	
Stare	X	X	X	X	Födösökande
Sädesärta	X	X	X	X	Födösökande
Talgoxe			X	X	
Hål 12-14					
Björktrast	X	X	X		Födösökande
Bofink	X	X	X	X	Födösökande
Fiskmås			X	X	Födösökande
Kaja	X	X	X	X	Födösökande
Stare	X	X	X	X	Födösökande
Sädesärta	X	X	X	X	Födösökande
Ärtsångare	X	X	X		Varnade (Häckn)
Hål 13					
Blåmes	X	X	X		Födösökande
Bofink		X	X	X	Födösökande
Koltrast		X	X	X	Födösökande
Mindre hackspett		X			Födösökande
Hål 16					
Björktrast	X	X	X		
Blåmes	X	X	X	X	
Bofink	X	X	X		
Fiskmås	X				
Gärdsmyg	X	X	X	X	Bomaterial
Koltrast		X			
Mindre hackspett	X				
Ringduva	X	X	X	X	Födösökande
Rödhake	X	X	X	X	
Skata		X	X		
Stare	X	X	X	X	Vid holk+ungar
Svart-vit flugsnappare		X		X	Sjungande
Sädesärta	X	X	X	X	Födösökande
Talgoxe	X	X	X		
Trädgårdssångare				X	
Ärtsångare				X	
Hål 17					
Björktrast	X	X	X		
Bofink	X	X	X		
Grönfink		X	X		
Gärdsmyg		X			
Koltrast	X	X			Varnande
Ringduva	X				Födösökande
Rödhake			X	X	
Svart-vit flugsnappare				X	
Trädpiplärka	X				Födösökande
Hål 18					
Björktrast	X	X	X	X	
Blåmes	X	X	X		
Bofink	X	X	X		
Fiskmås			X		Födösökande
Grönfink			X		
Kaja	X			X	
Nötväcka		X	X		

Hål 18 (forts)					
Ringduva			X		
Rödstjärt				X	Revirhävdande hane
Stare	X	X	X	X	Holk uppsatt
Sädesärta	X		X		
Talgoxe			X	X	
Taltrast	X				
Hovås Golfbanedamm					
Gräsand	X	X		X	8 ungar
Hussvala		X	X	X	
Knipa	X		X		5 ungar
Kärsångare				X	
Ladusvala	X	X	X	X	
Rörsångare				X	
Sävspurv		X			
Tornseglare			X	X	
Törnsångare	X	X	X		
Vitkindad gås				X	Födösökande

Bilaga 4 Fågelholkar

Uppsättning av en holk

Att sätta upp en holk är också ett trevligt sätt att locka till sig småfåglar under sommarmånaderna. Dessutom kan man bli av med en hel del besvärliga skadedjur och insekter. För exempelvis ett flugsnapparpar går det åt ca 15000 bytesdjur för att föda upp en kull ungar. Det moderna skogsbruket har gjort att hålhäckande fåglar får det allt svårare hitta lämpliga ställen att häcka i. Det finns allt färre gamla trädstammar kvar ute i skogen

Dags för nya fågelholkar

Fågelholkar bör man nämligen sätta upp under den kalla årstiden, helst under senhösten eller vårvintern.

Vilken fågel som kommer att bosätta sig i holken beror framför allt på holkens storlek och ingångshålet. Men det händer ofta att mindre fåglar bosätter sig i stora holkar mer sällan tvärt om.

Var placerar jag holkarna?

För att inte katter ska bli intresserade och råttor hälsa på, sätter man holkarna på minst 4 m höjd över marken. Placera dem inte solexponerat åt söder, utan i ett skyddat läge med kvälls- eller morgonsol, helst åt nordost.

De olika holkarna för olika arter ska placeras på olika höjd och i olika biotoper. Då de flesta fåglar är revirhävande bör holkarna sitta på minst 20 m avstånd. Om människor passerar eller vistas i närheten av holkarna sätter man dem helst på 30-50 m avstånd. Tätt växtlighet, tät buskage eller lummiga träd intill ger fåglarna bra skydd runt boet. Undantag är starholkar, som kan sättas intill varandra, då stararna lever i kolonier. T ex staren vill gärna bo 2-5 m över marken och gärna nära en större gräsmatta eller en äng.

Starar, gråsparvar, pilfinkar, kajor, svalor och tornseglare bor gärna nära varandra. De andra arterna kräver betydligt större avstånd till närmaste holk.

Hur sätter jag fast dem?

Man bör eftersträva "ekologisk uppsättning" d.v.s. ej spika direkt i trädet. Här kan man använda fastspikade tvärsåer på holkens baksida som man hänger upp i exempelvis en grenklyka. Plastiklädd ståltråd (spaltetråd) kan användas till att binda upp mindre holkar.

Välj helst äldre träd (dock inte granar) av sämre kvalitet, kanske sådana som får vara kvar enbart för dina holkar. Naturligtvis kan holkarna också sättas på grenar eller stänger.

Hur sköter jag holkarna?

Rensning eller inte diskuteras ofta. Undersökningar visar att holkar som har bomaterial kvar på våren utnyttjas mer än de rensade. Men med tanke på reproduktionsresultatet, på att döda fågelungar kan ligga kvar och på att loppor

och löss lever i gammalt bomaterial m m, så rekommenderas varmt att du ser till och rensar dina fågelholkar, helst på vårvintern, annars på hösten.

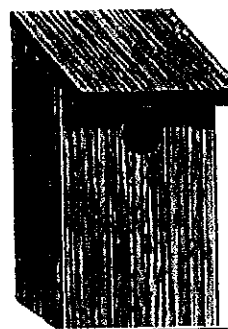
Fågelholkarna

Spika gärna en ring av nubbb runt ingångshålet vilket försvårar det för ekorrar och hackspettar som gärna vill försöka komma åt och plundra holkar.

Mes- och småfågelholken

I denna typ av fågelholk finns stora chanser att få talgoxe, blåmes och särskilt den svartvita flugsnapparen som hyresgäst.

Ingångshålet till mesholken bör göras mellan **25-35** mm i diameter. För dom andra fåglarna som t ex svartvit flugsnapparen, talgoxe, pillfinken och gråsparven görs hålet 30-35 mm i diameter. För röstjärten gäller en annan typ av holk med större öppning.

Rödstjärtholk

I den här holken trivs även den grå flugsnapparen, rödhaken och sädesärlan. Se också till att taket kommer ut så pass långt ut över öppningen så att det skyddar mot regn.

Starholken

Staren har under de senaste åren minskat i antal. Tillgången på boträäd har minskat. Dessa holkarna kan placeras tätt eftersom stararna är flockfåglar. Ingångshålet till starholken ska minst vara 45 mm i diameter. Denna holk placeras 2-5 m över marken vid en gräsmatta eller en äng. Och sätt gärna upp mycket holkar till stararna, det behövs. Starholken passar även till andra fåglar så som göktytan, gråsparven eller nötväckan.

Källor:

Skötselplan

Svalan

Magnus Lundström